

První zkušenosti s polytechnickým vzděláním.

M. VESELÝ, Výzkumný ústav pedagogický, Praha.

Výzkumný ústav pedagogický si dal do svého plánu úkol zjistit, jak naše škola při vyučování i v technických a mičurinských kroužcích provádí polytechnické vzdělání v přírodních vědách, a přispět ke zlepšenému plnění těchto úkolů pokusem na jedné nebo na dvou školách. Je naším dalším úkolem ze zkušeností takto získaných vyvodit zevšeobecnění, která by se uplatnila v nových učebních osnovách, v učebnicích i v kursech pro učitele o polytechnickém vzdělání.

Kolektiv pracovníků pověřených touto prací prostudoval dostupnou literaturu, která se zabývá problémy polytechnického vzdělání, vypracoval plán své práce a určil problémy, které bude sledovat, a metody, kterými bude práci provádět.

Polytechnické vzdělání má dva nejvýraznější úkoly, a to:

1. dát vědomosti o vědeckých základech současné výroby a
2. dát pevné návyky v zacházení s nejjednoduššími nástroji základních druhů výroby.

Polytechnické vzdělání má vytvořit uvědomělý kladný poměr každého dítěte k práci ve výrobě a k tělesné práci vůbec. Plní tento svůj úkol v těsném spojení se systematickým učením základům věd.

Polytechnické vzdělání ve spojitosti s učením základům věd má připravit naši dorůstající generaci ke vstupu do práce v průmyslu a zemědělství a k uvědomělému a tvořivému plnění úkolů, které si naše republika pětiletým plánem dala.

Aby náš pracovní kolektiv zjistil, jak tyto úkoly naše škola plní, stanovil si ve svém plánu práce za úkol sledovat:

1. jak si žáci osvojují vědomosti o vědeckých základech výroby,
 - a) při vyučování přírodním vědám,
 - b) při práci v technických kroužcích,
 - c) v domácích pracích souvisejících s přírodními vědami;
2. jak si osvojují pracovní dovednosti při těchto činnostech;
3. jak získávají kladný poměr k produktivní práci ve výrobě.

Tyto tři problémy sledují členové kolektivu v jednotě, poněvadž spolu souvisí a navzájem se podmiňují.

Členové kolektivu dále stanovili, že nejprve provedou orientační šetření, při kterém budou na školách pozorovat, jak se konkrétně uplatňují zásady polytechnického vzdělání ve vyučování přírodním vědám, v technických kroužcích, v domácích pracích. Rozhovory se

žáky a s učiteli budou závěry tohoto pozorování ověřovat a prohlubovat. Orientační šetření prováděl kolektiv na 13 pražských školách. Po jeho zpracování bude připraven pokus ve vyučování přírodním vědám, ve kterém bude uplatněn plánovitě zřetel k polytechnickému vzdělání.

Jako přípravu k pokusu provádíme analýsu učiva, na kterém budeme pokus provádět. Ve spolupráci s odborníky z výroby a s vědeckými a technickými pracovníky látku přepracujeme a přihlídneme přitom zvlášť pečlivě a do hloubky k uplatnění principu polytechnisace, zajistíme potřebné pomůcky a exkurse. Takto připravenou látku prodiskutujeme s učiteli, budeme pozorovat průběh vyučování a provedeme výzkum výsledků.

Zkušenosti ze 13 škol, které jsme navštívili, jsou různé. Než si všimneme průběhu některých konkrétních hodin, je potřeba upozornit, že se ve svém článku chceme zaměřit na obsah vyučování potud, pokud plnil svůj úkol po stránce polytechnického vzdělání. Ostatní složky sice nelze při hospitaci nevidět, poněvadž těsně spolu souvisí a tvoří celek, který žáky připravuje pro život, náš úkol však nás vede k omezení a soustředění pozornosti na náš problém.

V hodině chemie ve IV. třídě střední školy učitel opakoval látku o výrobě řepného cukru a o výrobě papíru a nově probíral výrobu fibru, nitraci celulosy. Hodina byla po stránce didaktické dobře připravena. Látka, kterou učitel probíral, ukazovala, že zvlášť úkol seznamovat s vědeckými základy výroby plní a že zvláštní zřetel věnuje společenské stránce výroby. Při opakování žáci prokázali, že vědecké základy a postup výroby cukru i papíru ovládají. Dovedli velmi dobře hodnotit podmínky, ve kterých pracují a žijí dělníci dnes v naší lidově demokratické republice a jak žili dříve v době kapitalismu. Rovněž poukazovali při opakování na způsob distribuce cukru v dnešní době a dříve, u nás a ve státech kapitalistických. Poukázali na význam sběru odpadových surovin. Při svém výkladu používali vzorků surovin, které byly ve skříních, využívali dobře obrazů a schemat. Učitel velmi vhodně těžil ze starých i nových obrazů. Poukázal na vhodná hygienická zařízení v moderních továrnách. Také při výkladu výroby fibru i střelné bavlny zdůraznil, že věda a vynálezy se mají řídit hlavně zásadou sloužit lidu. Ukázal na konkrétních příkladech, jak se vědeckého poznatku v kapitalismu často využívá k účelům války, kdežto v socialismu k budování a k zajištění podmínek, které zabezpečí mír.

Druhý úkol polytechnického vzdělání — naučit ovládat základní nástroje výroby — se neplní v potřebné míře. Tím se stává polytechnické vzdělání zcela zřejmě knižním. Tento nedostatek se neodstraňuje a nedoplňuje ani v technických kroužcích. Jako jediný způsob, kterým žáci doprovázeli a prakticky projevovali svou účast, bylo zhotovení náčrtů pokusů v žákovských poznámkách.

Pokusy dělá učitel sám, nedělá náčrty a úkolem žáků je, aby do svých poznámek zachytili nejpodstatnější věc, kterou pozorovali. Na této žákovské práci je vidět nedostatky výkladu učitele, nedostatky pozorování žáků, nedostatky jejich hodnocení věci podle důležitosti

a jejich zakreslování věci. Přitom však je možno pozorovat u mnoha žáků tvůrčí fantasmii, která na obrázku vyzvedla zřetelněji podstatu problému, než ji ukázal sám pokus, schopnost rozlišovat věci podstatné od nedůležitých. Je to slabý prvek polytechnického vzdělání, ale ukazuje se i na něm nesmírná důležitost žákovských prací ve spojitosti s vyučováním základům věd a vědeckým základům výroby. Nehledíme-li na získávání a prohlubování manuálních schopností žáků, odhaluje učitel, kde jsou poznatky formalistické, kde žákům unikla podstata věci, kde nedostatek vědomostí způsobil chybné pojetí nákresu. Vědomí žáků, že budou kreslit nebo že budou musit na základě nově získaných vědomostí něco vytvořit, prohlašuje jejich zájem o věc, soustřeďuje jejich pozornost, upevňuje jejich vůli, vytrvalost a budí úctu k práci a výkladu učitele a k práci vůbec. Jako příklad bych uvedl, jakým způsobem žáci zakreslili pokus, jak hoří normální bavlna a jak hoří bavlna střelná. Někteří velmi dobře vystihli pastelkami prudký proces hoření při spalování střelné bavlny a volné hoření bavlny normální. Jiní nakreslili věc tak, že nebylo rozdílu mezi oběma pokusy. Několik žáků kreslilo s velikou pečlivostí věci nepodstatné, na příklad podložku, na které učitel pokus dělal.

Bohužel, učitel tohoto materiálu plně nevyužíval k prohloubení své práce a práce dětí, poněvadž hodnotil a opravoval pouze formální chyby.

Domácí práce dětí se v oboru polytechnického vzdělání omezovaly na přípravu k vyučování, to jest na učení z učebnice, na provádění úkolů, které jsou v učebnici uvedeny, a na nahodilé úkoly, které jim učitel dával. Tak na příklad na podzim to byl sběr listů, sběr kostí, které ukázaly kostru kuřete, a pod. V této škole, i když byly zanedbávány praktické činnosti, i když není technických kroužků a není pomůcek pro laboratorní práce, má žactvo kladný poměr k práci ve výrobě a k práci vůbec. Dosáhlo se toho soustavným seznamováním s důležitostí práce ve výrobě a s jejím významem pro společnost a pro každého jedince, novým poměrem k pracujícím, poukazováním na tvořivost a zlepšovatelství našeho dělnictva. Nepůsobilo tu ovšem jen vyučování fyziky a chemii, ale vyučování všem předmětům, působila tu i pionýrská organizace a celý náš společenský život, který spěje k socialismu. Hlubší a konkrétnější by však byl vztah těchto dětí k práci, k životu a úkolům naší společnosti, kdyby se vytvářel při tvořivé práci v kroužcích, v dílnách a kdyby rostl z radosti, kterou působí hotová práce.

Podobné zkušenosti s malými odchylkami mají i jiné školy.

V některých případech věnují učitelé více pozornosti tomu, aby žáci sami konali pokusy. Jinde zase prohlubují znalosti o výrobě tím, že žákům, kteří projeví zájem o některé odvětví výroby, dávají referáty, kterými prohlubují znalosti a zájem ostatních (na př. o výrobě cukru a o zvláštních speciálních dovednostech a znalostech některých pracovníků, bez nichž by výroba cukru nebyla možná). Jinde to jsou referáty uložené k prohloubení znalostí praxe (na př. referát o výši sazeb při odběru elektrického proudu a o podmínkách, za kterých je možno určitou sazbu získat). V některých školních budovách zařízení pracoven dovoluje, aby žáci větší měrou konali sami pokusy a po-

zorování procesů při pokusech a získávali tak nejen zkušenosti z pozorování, ale i — a to značnou měrou — manuální dovednosti. Ovšem zde podobně, jako jsme se zmínili při nákresech, je nutno pozorně sledovat žáky, jak a co dovedou odpozorovat, jak pochopili předchozí výklad, do jaké míry jim tento pokus objasnil princip nebo úkaz, který si jim chtěli ověřit. Ukázalo se, že je nutné kontrolovat výsledky jejich pozorování, poněvadž by se u některých dětí pozorování mohlo stát prázdným utrácením času a formalistickým hraním.

Opakem této časté přemíry pokusů je zase zjev, který lze také pozorovati, že učitelé dělají pokusy pouze sami, jen pro žáky v prvních lavicích. Děti zadních lavic nic nevidí a jsou odkázány na líčení žáků z prvních lavic. To, že děti nedělají alespoň občas pokusy samy a že dokonce nemohou sledovat průběh pokusu, je zjev nežádoucí, poněvadž vede k povrchnímu získávání papírových vědomostí, které se neopírají o objektivní skutečnost. Znemožňuje se tak rozvoj pozorovacích schopností, nespojuje se theorie s praxí, praxe s teorií, nevytváří se náležitý vztah k životu a nepodporuje se tvořivý poměr ke školní práci. Stejně nežádoucí zjev je, když učitel nechá bez řešení otázky, které mu žáci dávají. Žáci, kteří mají již zájem o obor výroby, kde by chtěli pracovat, táží se často na speciální věci, které učitel nemůže vědět. Není správné tuto věc neřešit. Právě tyto zájmy dětí musí škola podchytit a rozvíjet.

Lze říci, že se polytechnické vzdělání na školách ve vyučování přírodním vědám uskutečňuje pouze do té míry, jak bylo pojato do učebnic. Ve většině pozorovaných případů učitelé látku polytechnického vzdělání při vyučování nerozšiřují ani neprohlubují. Není to jen proto, že by nevěděli jak, ale hlavně proto, že není dostatek názorného a pracovního materiálu, který by umožnil, aby se výklad rozšiřoval a práce konaly.

Účastnili jsme se také exkursí do továren. Žáci byli připraveni, ale exkurse sama a její výsledky nebyly takové, aby exkurse splnila plně svůj úkol, poněvadž ten nebyl jasně stanoven. Děti byly připraveny na prohlídku. Zajímavý postoj byl zjištěn cestou do továrny u některých dívek. „To není pro nás, my tomu nerozumíme — to je pro chlapce.“ Na námitky, že když jsou pionýrky, musí se chlapcům vyrovnat, přiznávaly, že o to nemají zájem, chlapci čtou a umějí dělat velmi pěkné věci, a proto je to baví a pak ony to nebudou potřebovat, půjdou do kanceláře, učí se jazykům, chodí na těsnopis. Ve výrobě by je to nebavilo.

S chlapci byly zkušenosti jiné. Někteří prozradili, že mají zájem o elektrotechniku, pilně doma studují a dělají pokusy. Našel jsem velmi pěkný příklad toho, jak zájmy a práce přetvářejí i děti z buržoasních rodin. Byl tam synek živnostníka, který je nyní zaměstnancem družstevního podniku. Chlapec byl dobře politicky orientován. Má technický zájem, pracuje, dělá pokusy, studuje.

V továrně učitel rozdělil žáky ve dvě skupiny, chlapce a dívky. Tím se dívky ve svém nezájmu jen utvrdily. Dřívější postoj dívek byl patrně zčásti podmíněn také tímto postojem učitele.

Průběh této exkurse a zkušenosti z ní jsme otiskli v Učitelských novinách; citujeme z nich: „Z počátku vedoucí exkurse, kterého nám

přidělilo vedení závodu, vykládal povšechně a nekonkrétně o práci na jednotlivých strojích. Žáci projevovali nepatrný zájem o věci a bavili se svým způsobem. Požádali jsme ho proto, aby dětem vysvětlil, k čemu se hoblovačky užívá, jaký je její princip, jakých dovedností potřebuje dělník, který u ní pracuje. Pak dělník hoblovačku zastavil, ukázal její části, o nichž se mluvilo, děti si prohlédly materiál, který dělník zpracovával. Dále upozornil na operace, které se na ní provádějí, a rozebral vlastní úkony při těchto operacích. Přitom se zmínil o možnostech a podmínkách zjednodušení operace, o zlepšení organizace práce lepším rozmístěním strojů atd. Tyto věci děti velice zaujaly. A právě u dívek, které touží být úřednicemi, projevil se tak intenzivní zájem o tyto práce, že kdyby byl dobře podchycen, nepochybně by změnil jejich vysněný ideál kanceláře za produktivní práci v továrně.

Na této exkursi bylo možno srovnat práci ruční s prací strojovou. Stroj, na kterém se dělají složité operace, byl částečně vyřazen z provozu a bylo možno na něm dělat pouze práce jednoduché. Ostatní se dělaly ručně. Srovnáním práce tohoto stroje s prací ruční si děti dobře ujasnily, co je produktivita práce, na čem závisí snižování cen výrobků, co konkrétně znamenají zlepšovací návrhy, čím je podmíněn růst výroby, kdy je možno zvyšovat mzdy, co znamená porucha stroje pro plnění plánu a kterými prostředky lze opoždění odstranit. Po předcházejících zkušenostech byly děti prací zaujaty tak, že když jsme přišli k dalšímu stroji, projevíly nespokojenost nad způsobem práce na něm. Stroj dlabal drážky v prkně. Děti namítaly, že je to způsob nehospodárný. Dělník by mohl za tentýž čas vyhloubit prken několik, kdyby nad sebou bylo několik hloubících nožů a dělník by pak dával do stroje prkna na př. po pěti. I když tento námět by vyžadoval odborné revise, je nutno hodnotit postoj dětí k pozorované práci. Byl to postoj, který je možno rozvinout do postoje tvořivých dělníků, kteří zlepšují. Projevil se ještě několikrát během exkurse. Děti na př. viděly lakování tyček štětcem. Namítaly, proč se nestříkají a proč se nelakují celé dlouhé tyče a pak se nerozřezávají, když jejich čela zůstávají stejně nenatřené. Dozvěděli jsme se, že stříkačka je poškozena a že se jí bude používat až po opravě." (Učitelské noviny, 21. III. 1951.)

Tato exkurse přes dobrý výsledek, který měla, byla nakonec přece jen improvisací. Je nutné včas si uvědomit, čím má exkurse pomoci probírané látce, jak má žáky získat pro obor a jak je má získat pro budoucí úkoly. Tato hlediska určí úkoly exkursí. Pak je povinností učitele seznámit s nimi žáky, dát jim návod, jak mají pozorovat, čeho si všimat, aby jim podstata neunikla, upozornit žáky na to, co si mohou přečíst, aby získali rozšiřující znalosti, co učitel bude od nich žádat po exkursi, čím musí prokázat, že si z exkurse odnesli nové poznatky. Učitel by měl vždy sám nejprve projít továrnou, vybrat nejvhodnější objekty, na nichž by ukázal postup výroby, mechanisaci výroby, principy strojů, dovednosti dělníků, zlepšovatelské organizace výroby, úsilí o plnění plánu a další věci, kterých si bude nutno povšimnout, aby byly splněny požadavky, které od exkurse učební plán očekává.

Při exkursi by měl učitel sám mluvit a vykládat, aby žáci soustředili pozornost k věcem podstatným.

Exkurse prokázaly, že pro polytechnické vzdělání jsou velmi účinným prostředkem již v té formě, v jaké se nyní provádějí, a že se stanou prostředkem ještě účinnějším, až bude propracována jejich metodika. •

Předmětem pozorování byla také práce v technických kroužcích. Tyto kroužky, pokud existují, uskutečňují nejvíce prvků polytechnického vzdělání. V nich se základy věd, které si žáci osvojují při vyučování, aplikují na praktické činnosti. Žáci se učí zacházet s měřicími přístroji, učí se funkčně je zapojovat, učí se zakreslovat schémata zapojení. V technickém kroužku ve čtvrtém ročníku střední školy žáci využívali svých poznatků o elektřině. Učili se Morseově abecedě, sdělovali si zprávy, které souvisely s prací, při tom zjišťovali potřebnou intensitu a napětí proudu, učili se zapojovat měřicí přístroje. Žáci projevovali zájem a tvořivě se svých úkolů chápali. Využívali svých vědomostí k řešení úkolů. Učitel vedl cílevědomě práci celého kolektivu, aniž jakkoli utlumoval iniciativu dětí. Výsledky práce kroužku byly dobré a děti byly jimi uspokojeny. Je nutné zmínit se o tom, že učitel má připraveny velmi pěkné pomůcky pro kroužek, které ukazují principy automatisace.

Těmito několika konkrétními poznámkami lze charakterisovat dosavadní zkušenosti z orientačního šetření, které mělo za úkol najít školu, na niž bychom provedli zmíněný pokus, a které mělo ukázat, jaký stav polytechnického vzdělání je na našich školách, jaké jsou podmínky pro jeho zlepšení a co je potřeba vykonat, aby polytechnické vzdělání začalo plnit svou funkci.

Prvním předpokladem pro to, aby bylo dobře zajištěno polytechnické vzdělání, jsou nově zpracované učebnice a osnovy. Druhým předpokladem je dostatečné vybavení našich kabinetů potřebnými pomůckami, zařízení dílen, úprava školních pozemků. Třetím předpokladem je příprava učitelů na fakultách, v pedagogických gymnasiích a školení učitelů z praxe.

K prvnímu bodu: Naše učebnice již obsahují prvky polytechnického vzdělání, ale ne ještě v míře potřebné a dostatečné. Provádíme jejich analýzu po této stránce. Vědecké základy výroby, pokud jsou v učebnicích obsaženy, je potřeba projít s odborníky z daných výrobních odvětví, prohloubit, opravit a v některých případech i rozšířit látku. Bude nutné přizvat i vědecké pracovníky, aby rozhodli, které stati ze základů věd je možno vypustit, aby se rozšířilo učivo polytechnicky zaměřené. Bude potřeba určit povinné exkurse. Bude potřeba určit, které pokusy budou povinné dělat žáci, které učitelé. Bude potřeba určit povinné práce, které žáci mají ovládnout. Nové učebnice by měly zajistit svým obsahem opravdový polytechnický rozhled, aniž by jakkoli narušily systém věd a vyučovací a výchovné cíle.

A. G. Kalašnikov v článku „O přípravě žáků sedmiletých a středních škol k praktické činnosti“ vypočítává prvky zaručující potřebnou míru polytechnického vzdělání (viz článek F. Kahudy Za rozvíjení polytechnického vzdělání v tomto dvojčísle Pedagogiky, str. 160). A. Sokolov, ředitel 3. sedmileté školy v Jaroslavi, píše ve svém článku: „V osnově pracovní výchovy sladěné s učebním plánem a s osnovami základních disciplín musí být všechny způsoby výroby

a obecně prospěšné práce: samoobsluha i pomoc starším v hospodářství, lepení, vyřezávání, klížení i pletení (pro nižší věk); elementární práce ze dřeva a kovu, pilování, zhotovování jednoduchého nářadí, názorných pomůcek a kolekcí, vazba knih, jednoduché práce z elektrotechniky a radiotechniky, modelování, oprava domácích potřeb a oděvu, šití a vyšívání (pro střední věk); modelování, spojené s rozpočty a projekty, práce z toho nebo onoho odvětví průmyslové výroby, složitější práce z radiotechniky a elektrotechniky, zhotovování názorných pomůcek, nářadí, kolekcí pro školní kabinety v souhlase s probíranými osnovami, zhotovování jednoduchých nástrojů, účast při opravě školního zařízení (pro vyšší věk). Pro každý věk zvlášť (počínaje od předškolního) musí být navrženy druhy práce při chovu zvířat, pěstování rostlin, práce na školním pozemku i na velké zemědělské výrobě... Je třeba, aby se návyky, kterých dítě nabylo na počátečním stupni, neztrácelo, nýbrž upevňovaly a zdokonalovaly... Charakteristickým rysem dneška je houževnatý boj učitelů a pevné a hluboké znalosti žáků. A po této stránce se škola již dopracovala ohromných úspěchů díky soustavné péči strany a vlády. Upevňujíc a rozvíjejíc tyto úspěchy, může naše škola v blízké době učinit pokrok i v polytechnickém vzdělání, které vychovává všestranně rozvitě členy komunistické společnosti."

Zajistí-li naše učebnice potřebnou míru polytechnického vzdělání, bude naše škola odevzdávat naší výrobě mladé dělníky, kteří budou schopni velkých výkonů, tvořivé práce a zlepšovatelského úsilí.

Ke druhému bodu lze připojit těchto několik poznámek:

Vyučování přírodním vědám, je-li prostoupeno principem polytechnisace, poskytuje žákovi znalosti základů věd, poučení o vědeckých základech výroby a návyky v zacházení se základními nástroji výroby při produktivní práci, neodtržené od vyučování základům věd.

Vyučování základům věd vyžaduje obrazů, schemat a trojrozměrných pomůcek, které by umožnily pokusy demonstrační a laboratorní a které by daly žákům názor na věc, s níž se mají seznámit.

Poučení o základech výroby vyžaduje možnost exkursí, používání filmů znázorňujících výrobu i schema procesů ve výrobě, používání schemat výroby, obrazů továren, strojů, diapásů, zvláštních modelů strojů, speciálních pomůcek, které ukazují principy strojů atd. Získávání návyků v zacházení se základními nástroji výroby předpokládá zařízenou dílnu, dobře připravený pozemek.

Pomůcky v kabinetech jsou ve špatném stavu. Mnoho je jich poškozených, mnoho rozbitých, mnoho jich chybí. Je nutné vyrobit velké množství pomůcek, a to pomůcek známých i pomůcek nových, dosud ve školách neznámých, které by umožňovaly právě vzdělání polytechnické. Jestliže se práce, při které dítě má získat manuální schopnosti a dovednosti ovládnout základní druhy nástrojů, má těsně spojovat s vyučováním základům věd, nabízí se myšlenka, aby žáci v dílnách sami připravovali z dostupného materiálu jednoduché pomůcky, které by sloužily práci ve vyučování. Řešily by se tak dva problémy najednou: problém nedostatku pomůcek a problém správně volené produktivity práce ve školní dílně.

Při zrušení řady drobných živností by jistě nebylo obtížné potřebné věci do školní dílny získat.

Konečně k třetímu bodu. Je nutné, aby studium na pedagogických gymnasiích a na pedagogických fakultách bylo prostoupeno principem polytechnisace. Jen tak se stane tento princip přirozeným znakem příštího vyučování mladých učitelů. Je třeba dostatečného množství praktik, laboratorních prací, přípravy pomůcek, prací na pokusných pozemcích, řešení praktických úkolů, exkursí do výroby, účasti na všeobecně prospěšné práci, aby budoucí učitelé ovládali vědecké základy výroby a základní výrobní nástroje, aby nabyli jasné představy o tom, jak se má vyučování základům věd spojovati s praxí, s výrobní a produktivní prací, aby si byli plně vědomi toho, že „v každém případě práce bez současného vzdělávání, bez současné polytechnické a všeobecné výchovy nepřináší výchovného užitku“ (Makarenko) stejně tak, jako že „vývoj dítěte bez práce trpí jednostranným intelektualismem“ (Skatkin). Je potřeba, aby byly zpracovány a vydány metodické návody o návštěvě exkursí, o dílenských pracích, o vlastní výrobě pomůcek, o pracích na pozemcích.

Pro učitele, kteří jsou již v praxi, je potřeba o všech těchto problémech pořádat kurzy s praktickými ukázkami činností. Nové učebnice, metodické příručky, zajištění materiálních předpokladů, dobrá příprava učitelů se stanou zárukou, že se polytechnické vzdělání u nás bude na školách realizovati v takové míře, že bude plnit svůj úkol ve výchově všestranně rozvinutého člověka socialistické společnosti.

Jak si vyměňují zkušenosti učitelé vesnických škol na Nymbursku.

JANA BERDYCHOVÁ, Výzkumný ústav pedagogický, Praha.

V současném období přestavby naší vesnice stoupá význam školy. Zejména nyní, kdy se zavádějí nové a vyšší formy hospodaření a kdy na správném chodu JZD záleží úspěch zemědělské politiky, je velmi nutná práce uvědomělého učitele. Aby však mohl řádně plnit úkoly školy na vesnici, musí se činně účastnit prací, spojených s přestavbou vesnice, jak bylo usneseno na celostátní konferenci vesnických učitelů v prosinci 1950. Při tom je třeba stále mít na paměti, že „při své práci nesmíme rozdělovat vesnici a školu, práci ve škole a práci mimo ni. Skutečně dobrá bude práce učitelská tenkrát, když bude konána ve škole i mimo ni a když obojí ta práce bude tvořit jeden celek“ (Zd. Nejedlý).

Jde o přípravu vesnické mládeže pro další budování socialismu, o získávání žactva pro práci v JZD. Máme již mnoho učitelů, kteří takto chápou svůj úkol. Na př. vesnický učitel s. Kadeřábek ze Všechlap si pořídil materiál o JZD z denního tisku i z vlastní praxe v místním JZD, kde zastává funkci pokladníka a plánovače, a využívá ho ve všech vyučovacích předmětech. Na výzvy pronesené ministrem škol-